

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט
ג. רב מצוה
ז אמי פיי מהל' טומאת
זרעם הליה וז' מהל'
יטס הלכה י:

ג.

חמש עשרה נשים

פרק ראשון

יבמות

מסורת הש"ס
עם הוספות

תורה אור השלם
(א) ואשה אל אחתה לא
תקח לצרר לגלות
ערוהה עליה בתניה:
(ויקרא י"ג, י"ד)
ב פי יטבו אחים יחדו
ובת אחר מרוב זבן אין
לו לא תקרה אשת
הבת הוצרה לאיש זר
ובמה יבא עליה ילקחה
לו לאשה ויקמה:
(דברים י"ד, י"ה)
ג פי כל אשר יעשה
מבל התועבת האלה
ונקרתו הנפשות העולות
מקרב עמם:
(ויקרא י"ח, כ"ג)

תוספות ישנים

למעוטי דרב ודרב
אפי' וא"ת למה לי תרי
מניין מחד מניינא
ממעטין כלהו דכין דתני
מניינא לא שרי מדי' וי"ל
דאזכרין יסור מניינא
למעטניהו דלי לאו הכי
הוה אמנא דמנא ממני'
סבירא כוונתה דרב ורב
אפי' ואלא דלי מני לאו לפי
שאין שות להנהו דמנתי'
לפי שאין בלתי כרה
כדאמרין לקמן דמנתי'
אלטריך יסור דמנתי'
למעטני ט"ו דמנתי'
פוטרת צרומין אצל
דרב אפי' ורב אינן
פוטרת: ל'מעוטי צרת
מבאנת. דאמרין לקמן
דאסורה וטעמא גזרה
משום כרת וטעמא דמנתי'
והא דאמרין לקמן (לקמן)
וכוון שמילי צרומין
מומרתה הם מנייני
דמנתי' צבעל דאלנאי
מנא דלא הוה אשת אחי
אצל הכה דאמרין דמנתי'
צבע. וא"ת אמאי לא
קאמר למעטי דשמאל
דקאמר לקמן כרת
ממנתי' אסורה כמו
שהוכיח רב ורב אפי' וי"ל
דמנתי' לא הוכיח הכה
שמאל משום דאכיל
למיר דשמאל סבר לה
שפיר מעטא דמנתי'
דאינה אסורה מחלילה
ומינהו אלא מתוך הלכה
ואי נמי שמא ס"ל כרת'
ממנתי' אסורה לייבם אצל
דלחן לא קאמר אצל לעיל
קאמר שפיר למעטי דרב
ורב אפי' דכין דאמר רב
טומאה כמנא כה כעריות
(י"ז) והי' אסורה
מחלילה ומיניס וכן רב
אפי' למעט אילינתי
מוסיח הכהו אשר חל
א"כ תשיב ליה ערוה
ופטורה מן החלילה ומן
היטס וכן נראה ולא מני'
סבר ממנתי' דמעטא לה.
למעטי דרב ורב אפי'
והכא לא קאמר למעטי
דשמאל דשמאל מני מני
סבר כן דאינה פוטרת
כרת מחלילה ומיניס
דמתוך הלכה דעממא
דשמאל לא הוה מקרא
אלא משום כרת כמו
ממנתי' ואמר רבמנא
א"א תקח עליה. וקשה
מאי מוית דין דרשא
דעליה דרשא לאסורה
ואמרת דלפילו במקום
יעוס אמר רבמנא לא תקח
ואיפון אלא ומנתי' דאפי'
עליה דאמר רבמנא גבי
אחות אשה שאל ליה גבי
יעמה דכתיב יבא עליה.
וכי' הר"י משום דשקלא

למעוטי דרב ודרב אפי' וא"ת למעט טרוייהו ממנינא דרשא
דכין דתני ט"ו נשים ליכא למימר שיר וממעטי כולהו
מדלח קמני להו כדאמר צ"ק דקדושין (דף טו:) וכו"ת מנא ושיר
והא ארבעה קמני וי"ל דהכא לא מני למינייהו כדמסיק לפי שאין
צברת כרה וליכא למעוטי מדלח קמני
להו אלא מיימורא דמנתי' וטעמא
דרב אפי' ודלפניו עליה אפרש
לקמן (ב) צע"ה:

לפי שאין בצרת צרה. וא"ת
דמשכת לה כרת כרה לענין
צועל שנשאת לאחיו (ב) ולו אשה אחת
ומת בלא בניס דפוטרת כרתה מן
הצועל דלענין צועל נמי טומאה^ז זה
כמו לענין צעל^ח ואם הלכה הכה
ונשאת לאחיו השני ולו אשה אחת
ומת כשם שהיא פטורה^ז סך כרתה
פטורה וי"ל דכין דלגבי צעל לא
משכת כרת כרה אין לנו להחמיר
בטומאה דגבי צועל יסור מטומאה
דגבי הצעל ועוד אר"י דדוקא
בטומאה דכתיב גבי צעל הוה כעריות
דכתיב בשלן לאו לא יוכל צעלה וגו'
(דברים מד) אצל צועל לא כתיב לאו
אלא ונסתרה והיא נטמאה^י (במד'
ה) והא דפרקין לקמן (ד' ה: א) נצטלה
טומאה כמינה כה ונסתרה והיא
נטמאה דמשמע דמהאי לחודיה דריש
טומאה כתיב כה כעריות מניתי^י
למימר דלמאי דמשני למיקס עלה
צלו לא סגי כהווא דונסתרה
והיא נטמאה:

מה אהות אשה מיוחדת בו.
וא"ת מה לחות אשה שכן
צדו לרבות כדפרקין צפ' הצעל על
יבמתו (לקמן דף טו.) וי"ל דלהיקס
דר' יונה דקוף שמעמין (דף טו.)
קמין: **יכול** שאני מרבה אף שיש
עריות המורות מאלו. המ"ל יכול
שאי מרבה אף שלא במקום מזהו:

טעמא דכתב רבמנא עליה הא
אהות אשה מייבמת. ומינה לר"י
דמנא ליה הא ינמא דלי לאו עליה
נמי אחות אשה לא מתייבמת דאין
עשה דוחה לא מעשה שיש בו כרת
ואזכרין עליה למימר לאשמעינן
דבעלמא דחי דכה"ג אמר לקמן^י
טעמא דכתב רבמנא את שבתתי
שמורו הא לאו הכי דחי וכו"ת
דלשומע אני דכתיבת קפריך דמשמע
לינשא דלי לאו עליה ה"א דדחי א"כ
מאי משני רבא כסוף מסקנא^י ערוה
גופיה לא נריכא קרא דאין עשה
דוחה ל"ת שיש בו כרת אלא ע"כ
אס ת"ל דדחי הא כתיב עליה ומינהו
עיקרא^י לאו להכי אחא ואר"י דלי
צעלמא אין עשה דוחה לא מעשה
שיש בו כרת לא ה"ל לתנא למדרש

עליה לאסורה ולא יטערך לגופיה אלא לאשמעינן דבעלמא דחי אלא ה"ל למידרש להימירא נאמר כאן עליה ונאמר להלן עליה
מה להלן באחות אשה אף כאן באחות אשה ואמר רבמנא יבמה יבא עליה דמסתבר טפי למדרש הכי ולאוקמי קרא לגופיה אלא
ודאי סבר האי מנא עשה דוחה לא מעשה שיש בו כרת ולא נריך קרא להימירא ולהכי דריש ליה לגופיה לאסורה ורב אפי'
דפרקין לקמן (דף טו:) מנתי' דהאי עליה לאסורה דילמא להימירא ארבע דמסיק דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת פריך כמו שפי'
ר"י ברבי מאיר אצל כל כמה דס"ד דדחי לא מני למיפריך הכי ורבה לא הוה ז"ל אלא להימירא לא מניתי' אמרת דא"כ לגלות ערוהה
דחדא היכי משכת לה כדמשני לקמן אקושיא דרב אפי' דעיקר דקדוק הש"ס הוה מנא דלא דריש להימירא אלא לפי דעתו לא מניתי' היה
פשוט דעשה דוחה לא מעשה שיש בו כרת הש"ס לו רבא האמת דליתו כן: **לא** תעשה שיש בו כרת מי דחי. וא"ת ואמאי לא ילפינן דליתו
מעשה דייבוס דדחי לא מעשה דאשת אח וכו"ת דהיינו הא דקאמר לקמן (דף טו:) אלא דאמרין כד"א מימי אחות אשה כמה מניתי' מאשת אח
דא"כ^י הכי דחי עליה מהו חסד אסורה הכה מרי אסורי הא לא מכלינן^י בשום מקום וילפינן מכללא צ"ע מימי אפי' מרי אסורי'
הכי צ"ע למילף^י ועוד דלקמן^י כי צ"ע למילף מפסח תמיד ומילה לא פרכין הכי ועוד דשצ"ק הש"ס אשת אח דקאי זה ולא מסיק לה אלא
לכסוף ועוד דחדא אסורה מיהא נילף מאשת אח אלא על כרחך לקמן לאו בכל דוכתי צ"ע למילף מאשת אח קאמי אלא דוקא אחות אשה

דרב ודרב אפי' דאמר רב נרת סוטה אסורה שאם זינתה אשתו ולו
אשה אחת ומת בלא בניס שמיין פטורות ורב אפי' אמר כרת
אילונית אסורה שאם היה נשוי אילונית ואשה אחת ומת בלא בניס
שמיין פטורות ומרוייהו צפירקין (דף י"ז): **צרת מבאנת**. הרי שהיה
לאחיו יתומה קטנה ואשה אחת ומת
ומאנתה הקטנה צ"ע זה היא זרמה
אסורה לו ומנתי' אשמעי' דאף ע"ג
דאסורה עליה לא מייפטרנה מחלילה
דאן אסורה מדכרנן היא *כלאיתא
צפירקין גזירה משום כרת כמו
ממנתי': מחזיר גרושתו. אחי שגירש
אחת משתי נשיו ונשאת לאחר ועבר
והחזירה לאחר מיתת צעלה ומת בלא
בניס *שמיין אסורות^י להתיבס
ואשמעינן מיעוטא דמנתי' דחלילה
צעלא: ליתנידוהו. לכוונה ואילונית צבדי

הנך דמנתי' הואיל ופוטרת צרומיהו:
לפי שאין בצרת צרה. דכל הנך דמנתי'
איכא למינתי הלכה כרתה ונשאת לאחיו
השני כו' שהרי אינה ערוה אלא ליה
אצל לאחיו השני ראיות הן ואם יבס
אפי' את הכה ולו אשה אחת ומת
ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני
שהיא כרת כרתה של כמו אצל כסוטה
ואילונית ליכא למינתי הלכה כרתה
ונשאת לאחיו השני דהא על כל האמין
היא אסורה שהאיסור צל לה מנתי'
קדושי צעלה הרשון ויכול שוין כהן:

מנתי'. דערוה זרמה וזרמה כרתה
לעולם פטורות: עליה מזה תלמוד
לומר. לכתוב לגלות ערוהה צמייה
למשמע נמי שצמייה אשתו נאסרת עליו
אחותה ולאחר מיתה מותרת: שומע
אני. אפי' נפלה לפניו לייבוס כרת
מן הערוה תמיבס: צ"ע. ודונה
הרבה משמע מדלח כתיב לזר: ודונה
כרת. צפרשת ערוה (ויקרא י"ז)
כתיב צמר כולהו ונכרתו הנפשות
העושות וכל שזדונו כרת שגנתו
מטאת כדיליף צפירקין (דף טו):
ט"ו נשים. טו^י ליכא ערוה כרת
סוף משע ערוה של משנתי' שאין
כזה לך ייבוס לעולם: יבוא שאני
מרבה כו'. שנסאות לאחריס שיהו
צרומיהו אסורות לנשא ליה: שאין
צרה אלא מאח. הואיל ופטורה הכתוב
מזיקתו הרי היא עליו באיסור אשת
אח שיש לה בניס שהיא כרת דכתיב
ערוה אשת אחין אצל בעלמא לא
רמי' אסור אשת אח עלה וקרא
ליה: עונש מניין. אם יבס ערוה או
כרתה: ה"א אחות אשה מייבמת.
מייבס: ^י מאי טעמא. והלא כרת
קאי עליה: דאחי עשה. לייבוס:
ודחי את א' תעשה. דמקרא ילפינן
דאחי עשה דחי ל"ת כדמפרש ואזיל:
לא

הנך דמנתי' הואיל ופוטרת צרומיהו:
לפי שאין בצרת צרה. דכל הנך דמנתי'
איכא למינתי הלכה כרתה ונשאת לאחיו
השני כו' שהרי אינה ערוה אלא ליה
אצל לאחיו השני ראיות הן ואם יבס
אפי' את הכה ולו אשה אחת ומת
ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני
שהיא כרת כרתה של כמו אצל כסוטה
ואילונית ליכא למינתי הלכה כרתה
ונשאת לאחיו השני דהא על כל האמין
היא אסורה שהאיסור צל לה מנתי'
קדושי צעלה הרשון ויכול שוין כהן:

מנתי'. דערוה זרמה וזרמה כרתה
לעולם פטורות: עליה מזה תלמוד
לומר. לכתוב לגלות ערוהה צמייה
למשמע נמי שצמייה אשתו נאסרת עליו
אחותה ולאחר מיתה מותרת: שומע
אני. אפי' נפלה לפניו לייבוס כרת
מן הערוה תמיבס: צ"ע. ודונה
הרבה משמע מדלח כתיב לזר: ודונה
כרת. צפרשת ערוה (ויקרא י"ז)
כתיב צמר כולהו ונכרתו הנפשות
העושות וכל שזדונו כרת שגנתו
מטאת כדיליף צפירקין (דף טו):
ט"ו נשים. טו^י ליכא ערוה כרת
סוף משע ערוה של משנתי' שאין
כזה לך ייבוס לעולם: יבוא שאני
מרבה כו'. שנסאות לאחריס שיהו
צרומיהו אסורות לנשא ליה: שאין
צרה אלא מאח. הואיל ופטורה הכתוב
מזיקתו הרי היא עליו באיסור אשת
אח שיש לה בניס שהיא כרת דכתיב
ערוה אשת אחין אצל בעלמא לא
רמי' אסור אשת אח עלה וקרא
ליה: עונש מניין. אם יבס ערוה או
כרתה: ה"א אחות אשה מייבמת.
מייבס: ^י מאי טעמא. והלא כרת
קאי עליה: דאחי עשה. לייבוס:
ודחי את א' תעשה. דמקרא ילפינן
דאחי עשה דחי ל"ת כדמפרש ואזיל:
לא

הנך דמנתי' הואיל ופוטרת צרומיהו:
לפי שאין בצרת צרה. דכל הנך דמנתי'
איכא למינתי הלכה כרתה ונשאת לאחיו
השני כו' שהרי אינה ערוה אלא ליה
אצל לאחיו השני ראיות הן ואם יבס
אפי' את הכה ולו אשה אחת ומת
ונפלו לפני זה פטורה אף הנכרית מפני
שהיא כרת כרתה של כמו אצל כסוטה
ואילונית ליכא למינתי הלכה כרתה
ונשאת לאחיו השני דהא על כל האמין
היא אסורה שהאיסור צל לה מנתי'
קדושי צעלה הרשון ויכול שוין כהן:

(א) לקמן דף י"ז. י"ג.
(ב) לקמן י"ג. א.
(ג) דף י"ב. ה. נ'ע'
(ד) מוס' כחוטות נא: ד"ה
חמשה ומוס' קדושין טו:
ד"ה ואל ומוס' סוטה טו.
ד"ה מנא ומוס' גיטין כ:
ד"ה אין ומוס' צ"ק נה.
ד"ה שלשה ומוס' מנחות
י"ז: ד"ה מניין. (א) לקמן
י"א. (א) סוטה כה. ט. ג.
(ב) לקמן ח. ו. וכו"כ
תוס' בגיור מא: ד"ה ואי,
ע"ש שהביאו ראיה,
(ג) ה. (א) לקמן ח ע"א,
(ד) ע"י תוס' רע"א
במשניות אר"ב.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה למעטי
וכי' אפרש לקמן. נ"ב כד'
ח' ע"ל ד"ה מרי
אסורי: (ב) ד"ה לפי
וכי' שנשאת לאחיו של
בויעל ולי אשה אחת וכו'
נמי טומאה כתיב כה:
(ג) בא"ד והא דפרקין
לקמן. נ"ב דף י"א ע"ש
תוס' ד"ה כרת סוטה:
(ד) ד"ה טעמא וכו'
וכי' קאמי אפי' אם
תמני לומר:

גליון הש"ס

גמ' דפי' שאינה
בצרת צרה. לקמן ד'
י"ד ע"ב: שם ד'
תעשה שיש בו כרת
מי דחי. עין משום
דכ"ס חלק י"ד סי'
נלח: רש"י ד"ה צרת
מבאנת וכו' בדארת
בפירקין. דף י"ב ע"ל
וה"ל: שם ד"ה
מחזיר גרושתו וכו'
שתייהו אסורות
דליתיהו. ע"י לקמן דף
י"ב ע"א וי"ע: תוס'
ד"ה דפי' כו' כך
צרתה פטורה. להדיא
אמא כדלעיל ר"ס
י"ד דמסקינן דלרשא
מתתת^י:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
(א) רש"י ד"ה מחזיר
גרושתו וכו' שתייהו
אסורות דליתיהו.
נ"ב ע"י מדושי רמב"ן
ורש"י וקמן דף י"ב ע"ב
דף י"ב ע"א וי"ע ודו"ק:

הגהות הגר"א

(א) גמ' (ואין לי א"א
צרתה צרת צרתה
מנין ת"ש צ"ע וכו' וכו'
צ"ע) וכו"כ
ספרי הישר לר"מ
ובמנתי' הרמב"ן דל"ג לה
ח"ש רש"י לקמן יג א'
ד"ה מנתי' דלית כרתה
פטורה. ומ"ש רש"י כאן
לכרות כרת הרבה כו'
שפיר דרב יהודה נקט.
דלא כהתוס' לעיל ב' א'
סד"ה עד שדקין כו':

ליקוטי רש"י

(נרפס בסוף המסכת)

הגהות יצוינים

(א) צ"ל מייבמת. וכן
בש"י ומוס' (דפרו"ד):
(ב) צ"ל ותו (מהרש"ל
[השלם]: א. מייבס: [א]
ליחא בדפרו"ד ובכתיב
והד"א: [ד] בכתיב נוסף
בכתיב (וכ"ה בב"ח). או י"ש. ע"י סוטה כח ע"א: [ה] צ"ל מייבס (חכמת מנחם) ובפרו"ד מצינו: [ו] צ"ל
עיקר קרא לאו להכי (חכמת מנחם): [ז] בתוס' הרא"ש א"ב: [ח] בתוס' הרא"ש נוסף הכי: [ט] היכי בעי
למילף ליתא בדפרו"ד: [י] רבא דצ"ל מחלף חלצה וכו' נמי כ"ש צ"ע שמואל דצרת מנאנת כו' (גליון): [כ] צ"ל
כדי ראשונים דאפילו אלו ה"ו אין אסורות כו' (גליון): [ל] צ"ל יב ע"ב: [מ] ע"י רש"י:

וכן
אסורות ומעוקבא נמי כי אמר יכול שאני מרבה אף שיש ערוה המורות מה טעם מפני שהקוים כל הערוה זו וזו
שלא במקום מזהו כ"ל אצל ט"ו נשים מה הפס' שלא במקום מזהו אף הכה נמי שלא במקום מזהו דלמא פשילו שלא במקום מזהו צרומיהו
אלא במקום מזהו אצל שלא במקום מזהו שו:

סימן ב.

בענין פטור ערוה מיבום ונאסרה עליו בשעת נפירה.

א) בדרך ג': טעמו דכתב רמח"מ עליו הא לא הכי ה"א אחות אשה מייבמת וכו' ופריך הא אין טעם דוחה ל"ת שיש בו כרת, וקשה מאי פריך הא מדין אין טעם דוחה ל"ת שיש בו כרת לא היה ידע' דערוה יש לה דין פטור בהנפילה ואיסור אשת אחונס רפ"י דין ערוה פק' זיקה, ועוד דא"כ נהי דלא דמי מ"מ בדיעבד אם בא שלי' הרי קיים מטום יבום ודין דמלוה הבאה בעבירה הא לא שייך גבי יבום משום דמלוה הבאה בעבירה לא שייך רק היבא דהמטעה היא כמלוה אבל הכא דממלוה הוא רק הקנין וא"כ לא שייך גזר דין מטום הכב"ע דפ"ס הקנין איבא וממילא יש בה קיום מטום.

והנה יש מרביותיו האחרונים שאוכרים דשייך ביבום דין מטום הבאה בעבירה, והנה הא ודאי דיש מטום כאלה דל"ס בכו דין מהבב"ע, והיינו מטום כמו הבנת אבידה והשבת גזילה דהמטום הוא רק שמה מושבת האבידה והגזילה ולא דין מטעם המטום דנאמר דמטעה המטום היא בעבירה, וביבום יש לחקור, האם נאמר דהמטום הוא רק הקנין, או דנאמר דדין יבום הוא מטעם היבום אלא דמטעה מטום זו הוה הקנין, ואם נאמר כן נמלא דכל שאין זה מטעם המטום אין זה קנין וכ"ס זה הלוי ג"כ דין דמטוב"ס אי שייך גבי יבום, והנה לגבי מאמר לב"ס דנאמר מולקחה פשט דהקנין הוא המטום ולא דמטעה המאמר הוא דין המאמר, ופשט דאם עושה ע"י שליח את המאמר ודאי א"ל לעשות שליח מל מטעם המטום כשארי שליחות של מטום ולא בשי רק שליחות לקנין, ואולם בביאור דין יבום לריך עיון, ולכאורה ראוי מראשיתו למטט קטן מן קנין יבום, והא אם נאמר דמטעה מטום יבום הוא דין יבום וא"כ הא דמי לאוכל מלה בשפה שהוא קטן דקיי"ל דלריך לאכול טיפה כשיגדיל דאין זה מטעם מטום כשעושה בשפה דהוא לאו בר חיובא, ובפ"כ דדין יבום הוא רק לעשה קנין וגם ממח דקיי"ל דאם בא שלי' בנדחה קנאה ולא אמרי' דהוה מטום הבא בעבירה מוכח כג"ל, וא"כ קשה מאי פריך מהא דאין עול"ס שיש בו כרת.

ואין לומר דהכא ל"ס מטום יבום משום דעיקר מטום יבום הוא הקנין והרי חייבי כריעות אם לא דמי הא לא תפסי קידושין וא"כ אין היבום קונה וממילא פקע זיקה וקאי על ביאתו באיסור אשת אח, זה אינו, דמ"מ לא גרע מיבם קטן הבא על יבמה גדולה דתגדלו (ברך ק"א.ו.) דהרי חזינן דאשת איש דלא תפסי קידושין ומ"מ אין זה דין בהויקה כמו שכתבו הפוס' (ברך ע"ו.) שמי סכרות דאיסור אשת איש אין לה דין להפקיע זיקה וצדדי' שלא יתחייב משום איסור אשת אח כיון דאינה דין כלל בהויקה והוי' רק מניעה בעלמא וא"כ קשה דכלא גזיר' דשלי' לא יתחייב על ביאתו רק איסור אחות אשה ולא כרת דאשת אח וא"כ מאי מקשה הגמ'.

ב) ופשוט דקושיא בגמ' הוא דלמ"ל קרא דשלי' ולרור מאמר דידעי' זה מנוב"כ דלקחת דמדנתיב אם לא יתפון האיש לקחת דלפינן מינה (ברך כ"ו.) דכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליה ידעי' דאיסור ערוה מפקיע זיקה, והנה מסקינן בגמ' דאילטרדין קרא למיסר לרה, ונראה דלפי המסקנא יש ב' דיני ערוה, האחד, מנוב"כ דלקחת, והשני משלי' ולרור, דבר דלפינן מנוב"כ דלקחת אינה יכולה לפטור לרהם דאף

דיש לה דין להפקיע זיקה יבום וחליה, ומדלכה זיקה ממילא קאי אח"כ באיסור אשת אח מ"מ אין דין זה אופרת הנפילה וצדדי' גם האיסור אשת אח גופי' אין עליו דין ערוה עד שאיסור אשת אח גופי' יהי' פטור אשת עלמה ואח לרהם מיבום וחליה, והוי' ערוה כוו כאשת אח שלא במקום מלוה דנראה דאין עליו דין ערוה לפינן פטור יבום ורה ודלקמן, והדין השני הוא דין דלרור דערוה כוו פטורת לרה דהוא דין פטור ואוסר בהנפילה, דגזיר' דלרור הוא דפ"י נפילת ערוה יש לה דין שפוטרת ואוסרת הנפילה וצדדי' נעשה גמי האיסור אשת אח ערוה והערוה דאשת אח גופה גמי שפוטרת את עלמה ואח לרה, ואף דלפי המסקנא לכאורה כל הנך דהוינן בכלל דלקחת יבום גם בכלל דשלי' ולרור מ"מ נראה דגם עתה יש אופן דלא הוי בכלל דלרור ומ"מ בכלל דין דלקחת הוינן.

דהנה הפוס' (ברך י"ו.) גזיר' לעולם כתבו בחירולס דבעלת הנאי היינו כדאמר לה ה"ז נשך ע"מ שלא תנשאי ולא תבעלי לפניי אינה פוטרת לרהם משום דכיון דמגורשת נמורה היא אין עלי' איסור ערוה דלא דמי ללחות אשה, דמח"כ עכשיו אינה ערוה, ואם תחייבם לא מהי' אשת המת כלל, אולם לענין היא עלמה מוכח מהפוס' סם דפטורה מן החליה ומן היבום אפי' דאינה שמה ערוה מכיון דעכ"פ אינה עולה ליבום אפי' לחליה, ומכבר הימים שאלתי פי מ"ר קדוש ישראל זיע"ל דא"כ יפטור האיסור אשת אח את כלרה מכיון דא"ש לחליה הייא ערוה מסי' אשת אח גם קודם היבום ומי' לי דאיסור זה דאשת אח ודאי לא תשיב ערוה מכיון דרק ע"י דא"ש ליבום א"ש לחליה וזינה נפלת, נעשית ממילא אסורה באיסור אשת אח, ולא ע"י דיש דין פטור בהנפילה, דהא מכיון דאינה ערוה שמה ליבא פטור ואיסור בהנפילה מקרא דלרור, אלא ע"י דליבא נפילה אסורה ממילא באיסור אשת אח, איסור זה דאשת אח ודאי אין לו דין ערוה, ולא דמי לאשת אחיו שלא הי' בעלמו דהוי' ערוה לפטור לרה דהתם נגמה אסורה דין ערוה בהנפילה והוי' בכלל דין דלרור משא"כ הכא דליבא שום דין ערוה בהנפילה דהא מגורשת נמורה היא אלא דדיבא דנפקת הויקה ומדנפקת הויקה ממילא הייא באיסור אשת אח, אין להאיסור אשת אח דין ערוה לענין לפטור לרה, ואפשר דאפי' את עלמה גמי אינו פטור איסור אשת אח באופן דנעשה האיסור אשת אח רק ע"י דתכתולה הנפילה, ולא ע"י פטור ערוה בהנפילה ומה שגפורה הוא משום דהאיסור אשת איש שיהא נעשה ע"י היבום תשיב זה באיסור ערוה רק לענין דא"ש גם לחליה, דהוא לא דמי ללחות אשה וע"כ גם האיסור אשת אח אין לו דין ערוה כלל.

ג) ואולם לענין דין נאסרה הנפילה לומר בה דין כל יבמה שאין אינו קורא בה בשעת נפילה ונמה יבא שלי' הרי היא כאשת אח שיש לה בניס ואסורה ודאי גם בעתה הנאי אחרי', כגון אם ביטל בעל התנאי אח"כ את התנאי [ועיי' בס' עודע בשערים ברך י"ו.] אמרי' נאסרה הנפילה, דהא מוכח בשו"ת הרי"ש התרשום סי' ד' דגם בחייבי לאיין אחרי' דנאסרה, דכללא הוא דמי איבא מידי דמעיקרא אסורה והדר שריא, ואולם לא עדיף כך איסור אשת אח מאיסור דתנאי שהוא בא מכוחו ולא מהדין רק לענין לפטור מחליה מבו' דאי' אפשר לכוון לה היחד אחר נפילה ודין זה אינו אלא דתכתולה הנפילה ולא דהוי' דין פטור הנפילה, וכמו דין דנאסרה דאמר' גבי חייבי לאיין ופשה דודאי לא לענין שיחשב ערוה לפטור בהנפילה רק לענין דין שאם בשלו לא קנו, וכמו שנבאר שכלן והוי' איסור אשת אח דדבר אחר גרם לה ע"י שנעשת נפילה.

חדושי רבי שלמה

יבמות

אשת אח ישי' ינסיין דנפילה שני פוערת לרחם
מסוב דין לרח לרה.

סימו א

בענין צרת אשת אח

אבל עדיין יש לעיין ומצואר בגמ' ג' דגרב דאמר
לרח סועה אסורה מ"מ לא חזי נה במתניתין
משום דליתנייכו בלרח לרה והקשו בחוס' הלא לגבי
הכועל משכחת נה לרח לרה וליתני במתני' וחירונו
כיון דלגבי בעל לא משכחת לה אין לנו להחמיר
בכועל יותר מבטל, ומצואר מדבריהם לדינא דלרה
סועה לגבי בעל לא חפסור לרח ובהגהת הגר"ש
ש"ס ח"ל להדיא מצואר בירושלמי ריש פ"י דמכילתין
ולרחם מותרת, והדבר נריך ביאור הרבב דהוי דלענין
זה דחידשה החורה דלרה פוערת לרח אפטר לומר
כיון דלגבי בעל לא משכחת לה אין לנו ראי' מן החורה
דסועה יש לה דין ערוה ממש אך לענין לרה לרה
כיון דלא משכחת לה ואף דלגבי כועל משכחת לה
אין לנו לחדש מעלתנו דין זה [ובאמת קשה לי נרצ
אשי דאית לי דלרה לרה ינסיין מסבירא דלרה במקום
ערוה קיימא וכיון דזה ידעיין דסועה פוערת לרח
גם לרה לרה חסיה פוערה ומה לנו אס לגבי בעל
לא משכחת לה, ז"ל דשיעב וז בחוס' אודא לשיעס
ז. ד"ה עד סוף העולם שלייתני לעיל שכחבו דגם
רצ אשי מודכ דלרה לרה נריך קרא] ועדיין ישאר כאן
קושית הגר"ש שיון דהלכה קיימא על היבם באיסור
אשת אח מנפילה ראשונה מדוע לא חפסור לרח
ומה לנו דלא משכחת לרה לרה גבי בעל ודבר זה
קשה עובא.

ריש יבמות במתניתין הנה עשרה ג' פוערת
לרחם ורחם לרחם לרחם מן החלילה ומן היבום
עד סוף העולם ובצרייתא ג' יליף מקרא דאשה אל
החיתה לא תקה לנורו לנלות ערוה בהייה, פטור
לרה יפורה ולרה לרה ויש ע"ז שלשה לימודים [ש"ס
בדף י"ג יצדף ז' בצוד"ה עד סוף העולם בסו"ד
ובהגהת הגר"ש ג'] והקשה הגר"ש בחוספוחיו
לחשבות אחי נריך קרא דלרה פוערת לרה כיון
דידעיין דעריה פוערת לרח ממילא קיימא עליה
באיסור אשה אח מנפילה ראשונה [וכמצואר זה בכמה
דוכתין ועיין רש"י ז' ד"ה כשם שלרה בחו פוערה]
יא"כ בנפילה שני חפסור לרה משום לרה ערוה
דאשה אח, וגם אשה אח פוערת לרה כמו אשה
אחיו מהבו והשת אחיו שלא הוי בעולמו יגם באחות
אשה כיכא דנשה מה ואח"כ נשא הוי דלא הייל איסור
לחיה אשה על איסור אשת אח מ"מ פוערת לרה,
הצואר בחוס' ל"ב ד"ה לא פקע דאיסור אשה אח
פוערת לרה כיון דסוף כל סוף אינה נופלת ליבום
משום דאיסור אחות אשה מיתלא חלו ע"ש, וכמו
לרה היילית לרה דפוערת כיון דחילנות עומדת עליו
באיסור אשה אח וע"י הגר"ש לרש"י ח' ד"ה אי"כ
דרש"י פירש הליבא דאמת דלרבי דלא דיש לנורו הא
לרה לרה פוערת מסבירא כיון דהלכה עומדת באיסור
אשה אח מנפילה ראשונה, אי"כ קשה עובא אחי
נריך קרא לרבי דרבי.

והדי נראה לי בישב קושית הגר"ש זע"ה צהקדס
מה שראיתי בספר חקרי דהלכות סי' י"ט על
מה שנחפך המל"מ בספרו פרשת דריים והוצא
בשע"מ פ"ו מהל' יבום בחייבי לאוין ועשה כגון
אלמנה לכה"ג דאין עולה ליבום מן החורה ואם
בעלה לא קנה חס חייב עליה משום אשת אח, והעלה
בזה מחלוקת הראשונים [ובשו"ת אחיעזר מביא בשם
ליקוטים מיוחסים להר"ש דמפורש בהדיא דחייב

והנה לכאורה הוי אפשר לישב קושית הגר"ש דהא
דילפיין דלרה לרה פוערת הוא באופן דלא
נאסרה עליו משום איסור דאשת אח, ומלויר באופן
דהלכה היתה נדה בעה קדושי אחיו ועדיין לא נעברה
מנודה עד נפילה שניה ולא חל עליה איסור דאשת
אח [וגדה אינה ערוה לענין יבום וכמצואר בחוס'
ריש מכילתין] ויש לתואר עוד אופנים דלא יחול איסור

עולה להלילה אי"כ גם האשת אם אינה ערוה כמו כל אשת אם שאין לה בניה, אף דיש כאן איסור כרת אינה פוערת לרחה אם אין עליה שם ערוה וזו הסברה מספקת גם עג קושית חקרי הלכות שהבאנו דמכ"כ נהסוברים דבחיובי לאוין ועשה ריבחה התורה להלילה, אף לבד נד דהמשנה נמלך דאם בא עליה חייב כרת משום אשת אם מ"מ אין להאשת אם דין ערוה דכגל נח יבוס היא דהתורה ריבחה להלילה, אף דיש מקוב לפקפק ולומר דדוקא בפילה זו אין אשת אם ערוה כמו שביארנו, ולא דמי להילנות אבל בפילה שני כיו האשת אם שג בפילה ראשונה כרוה כיון שלא הותר להם איסור אשת אם והיו ערוה כמו שאר ועמדה טעו בכרת, וכמו החולק ליבמתו והזר וקדשה ומח צלה בנים דמבואר בגמ' י דנר"ל דכ"ל דהיתר אשת אם הוא דוקא לגבי החולק אבל האהין בדקיימה קיימא אי"כ מעולם לא הותר להם איסור אשת אם והיו ערוה כמו שאר ערוה אבל בחיובי לאוין ועשה לדין כיון דבפניה ראשונה אין נהאשת אם דין ערוה וצ"ל הליכה אי"כ אף בפניה שניה אין נהאשת אם דין ערוה, וצ"ח יבוס דאשטו נראה דבחיובי לאוין ועשה אף לבד נד דהמשל"מ דהייב עליה משום אשת אם מ"מ אם יופקע ממנה האיסור דהייב לאוין ועשה מותרת להתייבס ולא דיינין נה הדין דנאסרה שעה אחת לפי דבריו דאין מל האשת אם שם ערוה [אף כי המ"מ במלוא רע"ג חוה ד' חפס בפשיטות להיפך] וא"כ אף בפילה שני מח דמונע הדין יבוס הוא הלאו והעשה דאילו כי נפק הלאו ועשה חזרה היתר האשת אם אף מפילה ראשונה ועיין במסכתין דף ל' משנה ג' וחמלא אחיפת דבריו, אי"כ אין להאשת אם דין ערוה לפטור לרחה רק היא עצמה לא התייבס משום דהייב עליה כרת ואין עשה דוחה ל"ח שיש נה כרת וכל שאינה עולה ליבוס אינה עולה להלילה, ונזה חלוק נפילה שניה מפילה ראשונה, אף היא עצמה לריכה חלילה.

של לרת ערוה יש לה דין ערוה ואם ילוי בלופן דלא חבא על הלכה איסור אשה אם כנון ע"י אין איסור חל על איסור באמת לא חפטור לרחה ומח שבנה הגרע"א יסוד לקושיחו מרש"י ח: לפי דבריו מיושב מאד דאף דביארנו דאין לא גלי קרא דין לרת לרה לא כי על הלכה דין ערוה לענין יבוס מ"מ הא היא בעלמה לא היתה מחייבת אף בפילה שני כיון שיש עליה כרת דאשת אם מפילה ראשונה ואין עשה דוחה ל"ח שיש נה כרת וכמבואר בגמרא דערוה גופא לא לריך קרא רק לפטור לרחה וזה חלוי בדין ערוה, וא"כ שייך זה רק לדין דפטור לרחה וערוה הוא מקרא דאשת אם אחרתה לא חקה לררור אבל לרבי דיליף הא דערוה פוערת מקרא ולקחה כל היבא דאיבא חרו לקומין דאין צעי נסיב האין ואין צעי נסיב האין שריא ואין לאו חרויבו אסורין וא"כ לדידי אין חלוי כלל בדין ערוה רק אין לא מייבס לחדא לא מייבס לאידך וכן מבואר להדיא בתוס' י. ד"ה לעולם לרבי אף צע"מ שלא חנשאי לפלוגי דאינה יכולה להתייבס מחמת תנאי ואין לה דין ערוה לדין לפטור לרחה מ"מ לרבי פוערת לרחה כיון דסוכ"ס לא קריין צי ולקחה בחדא פוערת לרחה וא"כ לדידי שפור כחצ רש"י דידעיין פטור לרת לרה מבואר, ולכאורה נראה פשוט דלשיטת הראשונים דבחיובי לאוין ועשה אין עולין גם להלילה מן התורה יפטרו לרחה כיון כיון דלא קריין צי ולקחה, ולדידי לא חלוי בדין ערוה.

סימן ב

ביאור התוס' ד"ה ואחות אשתו, בדין נדה שנפלה ליבוס

יבמות צ'. תוד"ה ואחות אשתו ו"ל ואין להקשות דנדה היאסר ליבס אש"פ שמעברה אח"כ כמו אחות אשה שאין מחייבמה אפילו מחה אשתו אח"כ, דל"ד דאחות אשתו ושאר ערוה האיסור עומד על היבס עפי משאר בני אדם, אבל נדה לכ"כ אסורה, ואפילו בנדחה משמע בפסחים ס"פ חלו דברים דבת יבוס הוא דקאנני ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מ"ש יבמתו דקטעיד מלוא וכו' משמע דקני לה עכ"ל ודבריהם הקדושים לריכוס ביאור דקושיחס היתה דנדה היאסר ליבס כדן ערוה כמו אחות אשה ואש"פ שמעברה מ"מ היאסר מדין נאסרה עליו ששק אחת נאסרה עליו עולמית, וחירו דנדה אין לה דין ערוה ליבוס דל"ד

ולפי הדברים הנ"ל יש לעמוד ולישב גם קושית הגרע"א דאין לא גלי לן קרא דין לרת לרה הוי אמרינן דנדי דערוה פוערת לרחה ואין על הלכה דין מלות יבוס מ"מ ל"ה האשת אם ערוה כאשת אם שיש לה בנים ממילא לא פוערת לרחה, ונזה גלי לן קרא לרת לרה דפטור לרה הוא דין בפילה גופא והיו כמו אשת אם שיש לה בנים.

ולפי דבריו באמת מח דלרה פוערת לרחה הוא מדין ערוה דאשת אם וזה גופא גלי דאשת אם

משום אשת אה) והקשה בסי' ה"ל איך אמאי לא
 הויב בחתניתן עוד ערוה אשת אה מאביו כגון
 שהיה נפילה ראשונה הייבי לאוין ועשה וגשאר עליו
 באיסור אשת אה אף דעבי חלילה ואם נפלה לפניו
 פעם שניה הוי עליו אשת אה מנפילה ראשונה וחפטור
 גם לרתה ומשכחה גם לרת לרה, ולכאורה הוי קושיא
 נכונה, וכמו כן קשה ומטו לה בשם הגאון האמתי
 הגר"ח סולובייניק ז"ל דשיטה הרמב"ן וכן נראה
 דעת הח"ס דע"מ שלא תנאי לפלוני אף דאינה
 פוערה לרתה מ"מ היא עולה פטורה אי"כ ממילא
 הוי עליו אשת אה אי"כ תפטור לרתה משום לרת אשת
 אה וכמו חילנות לר"ח, גם קשה לשיטת הרמב"ן
 יהושע"א שצדו כן דחייבי לאוין ועשה כיון דאוין
 שנים ליביה אינה עולים לחלילה והא דמבואר בחתמי
 פי כ"ד דהולין הוא רק מדרבנן אי"כ לכאורה קשה
 טובא לדבריהם יפטרו גם לריותיהם משום לרת אשת
 אה כמו חילנות, וכיונתי בערהש"י לחוספי הרא"ש
 על יבמות שהקשה זאת.

ור"י יושב כל ה"ל דהנה בגמרא ט' מצואר לר"ע
 דכ"ל אין קדושין תופסין בחייבי לאוין הוי
 הייבי לאוין כהייבי כריתות לענין יבום ויש להם דין
 ערוה הקשו בתוס' ז"ל ותימא לר"י דאמאי לא
 אמרינן נמי לר"ע דליתו עשה ולדחה ל"ת עכ"ל וביאור
 דצריכה הקדושים דהלל באחות אשה גופא מצואר
 בסוגיא דעליה דאם הי' עשה דוחה ל"ת שיש בה
 כרת היחה נפלה ליבום וא"כ בחייבי לאוין לר"ע נהי
 דיש להם דין ערוה דאחות אשה אצל מ"מ נימא
 עשה דוחה ל"ת, ובישוב קושיתם נראה דהא דמצואר
 בגמרא דאי הוי אמרינן ועשה דוחה ל"ת שיש בה
 כרת היחה האחות נפלה ליבום היינו קודם דגלי
 קרא דעליה דאין בערוה דין יבום רק דאיסור כרת
 שבה מונע דין יבום ע"ז שפיר אמרינן דאם עשה
 דיהה ל"ת שיש בה כרת היחה אחות אשה מחייבת,
 אצל לבתר דגלי קרא דעליה דגז"כ הוא דאין בערוה
 דין יבום אז אף בחייבי לאוין לר"ע לא מהני הא
 דעשה דיהה ל"ת דנהי דהותרה ביאה משום דעשה
 דיהה ל"ת מ"מ לא נפקע ממנה שם ערוה וכעין
 זה כתב הרמב"ן ע"ש והארכתי בזה ביותר במק"א,
 נמאח למידין לפי"ד דביתר אשת אה ביבום דגילתה
 החורה דמשום עשה דיבום נחה איסור אשת אה
 ועיין בתוס' ג' ע"ב ד"ה ל"ת דביתר דאשת אה
 ביבום הוא משום דעשה דוחה ל"ת, ולא ילפינן מה
 לכל החורה דעשה דוחה ל"ת שיש בה כרת משום
 דמלחה כן וכן מצואר בתוס' נ"ד: ד"ה חלל.

ולפי דברי דבערוה לאחר דגלי קרא דעליה לא
 מהני הא דעשה דוחה ל"ת להפקע ממנה דין
 ערוה לר"ן לומר דביתר אשת אה ביבום נלי כן
 קרא עוד דאשת אה שאין לה בניס אין לה דין ערוה
 לענין יבום ור"ח גדולה לכאורה לדבריו מדבריו רש"י
 ג"כ ד"ה נתן לה שכחז לבאר הא דנאמר ביבמה אינה
 קונה מן החורה ז"ל שהרי אין קדושין תופסין באשת
 אה ויתירה לא התירחה לו ליעשות כלשה נכריה
 אלא כסדר הנלוה וביאה הוא דכתב רתמא וביאר
 דבריו רש"י הוא דאף דילפינן מקרא דאין כסף ושטר
 גומרינן וכמו שכתב רש"י וביאה הוא דכתב רתמא
 וא"כ למה לרש"י להטעם דאין קדושין תופסין באשת
 אה, ל"ל בכונתי דהא דכסף ושטר אין גומרינן בה
 היינו דקנין (ביאה) [יבום] הוא דוקא על ידי ביאה
 ולא ע"י כסף ושטר, מ"מ קשה לרש"י למה לא יקנה
 בכסף ושטר בהורה קדושין דאינה דעלמא ולא בהורה
 יבום ואף אם נאמר דאין קדושין תופסין ביבמה
 לשוק בפשטו הוא רק לאיש זר וא"כ אמאי לא יקנה
 היבם בהורה קדושין ע"ז כתב רש"י דהוי ערוה
 דאשת אה ואין קדושין תופסין באשת אה אי"כ לכאורה
 מפורש מרש"י ממש כדבריו דאף דביתר החורה
 איסור אשת אה משום יבום מ"מ לא נפקע ממנה
 איסור אשת אה משום ל"ת מאמר לקנות בהורה
 קדושין, ולענין יבום גז"כ דאשת אה שאין לה בניס
 אין לה דין ערוה לענין יבום.

ולפי"ד נראה מיושב קושית תוס' הרא"ש על
 הראשונים דסברי דחייבי לאוין ועשה אין
 עולין אף לחלילה מה"ת ופשטו דאם בא עליה חייב
 משום אשת אה אי"כ לפטרו לריותיהם משום לרת אשת
 אה, אצל לפי דבריו דדין ערוה פוער באשת אה
 שאין לה בניס אין לה דין ערוה לענין יבום ואף
 דאינה מחייבת משום דכלל הוא בכה"ת דאין עשה
 דוחה ל"ת ועשה וממילא נחה מלוח יבום אצל
 האשת אה גופא אין לה דין ערוה, ולא דמי לחילנות
 דמועטה החורה מעיקר דין יבום וכן אשת אחיו שלא
 הי' בעולמו דלא נחה החורה דין יבום על אשת אחיו
 שלא הי' בעולמו והוי כמו אשת אה שיש לה בניס
 ויש עליה דין ערוה כמו שאר עריות, ומיושב ג"כ
 הקושיא בע"מ שלא תנאי לפלוני וגשאר אחיו של פלוני
 לשיטת הרמב"ן ותוס' דאינה נפלה לפניו ליבום
 וממילא חייב עליה משום אשת אה וא"כ לפטרו לרתה
 משום לרת אשת אה, כיון דבעלת תנאי אין לה דין
 ערוה לענין יבום דמגורשת גמורה היא רק דא"א
 להחייב בה מלוח יבום וכל שאינה עולה ליבום אינה

מכח קפסיק ותני דסתמא קתני דממזרת אינה
מתייבמת אף כשהיא קטנה וא"כ ל"ל הטעם
משום רידה, וכיון דע"כ צריך רק להקשות
מכח קפסיק ותני מקשה מקודם מאלמנה
דהוי רישא דמתני. והא דלא מקשי מגרושה
דהוי נמי איסורא כהונה, י"ל ג"כ דהנה באם
שאחיו המת הי' חלל הרי נתחללה בביאתו.
ואם הי' ג"כ כהן ג"כ נעשית חללה כשנשא
גרושה. וכיון דנעשית ג"כ חללה איכא בה

תרי לאוין גרושה וחללה, וא"כ י"ל דלחכי
ל"ד משום דאין עשה דוחה שני לאוין
כמבואר בנוזיר ורק דיש להקשות מגרושה
ג"כ מכח קפסיק ותני דאף מן האירוסין שלא
נעשית חללה וזה הוא דמקשי באמת לקמי
גרושה מא"ל, אבל כיון דע"כ צריך להקשות
רק מכח קפסיק ותני מקשה מקודם מאלמנה
דהוי רישא, וכל זה לחידודא בעלמא.

סימן ז

ברין א"א מנפילה הראשונה אי פוטר

בבב מפתחם בשם מו"ר הגר"ח זצ"ל
שהקשה בריש החולץ דהכונס
יבמתו מעוברת לא תנשא צרתה שמא יהי'
הולד בן קימא, והולד אינו פוטר עד שיצא
לאויר העולם, וקשה דאף דהולד אין פוטר,
מ"מ תפטר משום כרת דא"א שיש עלי'
כמבואר במשנה דכשהולד בן קימא חייבין
בקרבן, ורצה להוכיח מזה דאשת אח
מנפילה זו אין פוטר, ע"כ ועפ"ז אמר ליישב
מה דק' במה שכי' התוס' (בדף י') והרמב"ן
דלתני אשת איש שפוטרת צרתה, וכתבו
דהיי' עצמה נפטרת משום דאינו עולה ליבום
א"ע לחליצה, וצרתה מתיבמת, וקשה כיון
דעכ"פ היא פטורה משום שא"ע ליבום א"כ
חל עלה א"א ותפטר הא"א את צרתה,
ומוכח דא"א מנפילה זו א"פ.

כרת כיון דהולד אין פוטר והיא זקוקה
וכשיש זיקה איך שייך כרת, ולמאי היא
זקוקה, ול"ש לומר דהזיקה היא רק לחליצה
ולא ליבום כמו בח"ע, דמהכ"ת נחלק בזה,
גם יש להבין הא דפשיטא גם לר"י דס"ל
דביאת מעוברת שמה ביאה, מ"מ כשהולד
ב"ק ל"ש ביאה, והרי כיון דהולד אין פוטר
ונחשבת לזקוקה מדוע לא יועיל היבום,
ורש"י כתב משום דכאן ל"ש אם יבא אלי,
אבל מדוע לא יועיל גם כשהולד ב"ק, כיון
דאינו פוטר, ובזה אפ"ל כיון דאיכא כרת
ל"מ היבום דלא קנה אותה, ורק לס"ד
דעדל"ת שיב"כ הו"א דאחות אשה מתיבמת
לולא עלי', דאז הי' הדין דקונה אותה משום
דמותרת לו דעדל"ת, אבל הכא דאסורה עליו
ל"מ היבום מה"ת, אבל עדיין יקשה על
חליצה מ"ט ל"מ, דל"ש כל שאין עולה
ליבום, דהרי ע"כ זקוקה משום דהולד אין
פוטר, ועיין בתוס' ד"ה ור"ל. דמבן אין לו

(א) ונל"ע"ך ליישב קושייתו דלכאורה
יפלא איך אפשר שיהי'

עיין עלי'
וכ"ז לר"ל
דרשא מ"כ
אי"ל הך ד
דהוי חלי'
ובסוגיא ז
כלל כשו
פסלה מן
ד"ה אלא
פוטר וז
איך אפ
דא"א

(ב) ו
ג"כ,
למפר
ובודא
ומעכ
דנעק
בכ"
שלז
וכט
כש
למ
מז
או
וז
נ
א
ז

החליצה לר"י כשהולד ב"ק, משום דאח"כ כשנולד נעקר הזיקה למפרע, וע"כ ל"ש חליצה על הזיקה שהיא רק לשעה, ומצאתי ראי' ברורה לדברנו בירושלמי ריש החולץ דמשום דנעשה בן למפרע ע"כ לא מועיל החליצה כשהולד ב"ק, והביא ממשנה זו ראי' דגם למ"ד המזכה לעובר קנה היינו דוקא כשנולד נעשה בן למפרע, יעוי"ש בקרבן העדה ולהלן יתבאר דגם חליצה עוקר הזיקה למפרע.

ע"ן עלי' ידעינן דלא תחלוץ ולא תנשא, וכ"ז לר"ל יש גזה"כ, אבל ר"י דל"ל הך דרשא מ"ט ל"מ החליצה, ואולי דגם ר"י אי"ל הך דרשא כשהולד בר קימא ואי משום דהוי חליצה פסולה אין זה רק מדרבנן ובסוגיא זו מתבאר דמה"ת לא הוי חליצה ובסוגיא ב"ק דמותרת בקרוביו ולא כלל כשהולד מן הכהונה ועי"ן רש"י (דף מ"א ע"ב) פסלה מן הכהונה דר"י, וצ"ע כיון דהולד אין ד"ה אלא משום דר"י, וצ"ע כיון דהולד אין פוטר וזקוקה היא מ"ט ל"מ החליצה, וגם איך אפשר שיהי' כרת, ואף לתירוץ הנ"ל דא"א מנפילה זו אינו פוטר, קשה כיון דזקוקה היא מ"ט יש כרת.

ג) ולכאורה קשה אי
הראשונה

דצרת אילונית פטורה דע"כ משום א"א פוטרת צרתה וגם מחליצה פטורה כדאמרי' (בדף ג') למעוטי דר"א. ואך י"ל דלמאי דקי"ל דצרת אילונית מותרת היינו מה"ט דא"א מנפילה זו א"פ, וכן משמע קצת בסוגיא שם דקאמר הלכתא דצרת אילונית מותרת ואפי' צרת בתו אילונית דמשמע דגם אי צרת בתו אילונית אסורה, י"ל דצרת אילונית לחוד מותרת, והיינו מה"ט דא"א מנפילה זו א"פ, ועל צרת בתו אילונית הוא דהוצרך רש"י הטעם בשם בה"ג דהוי כצ"ע שלא במקום מצוה היינו דאף די"ל דהערוה של בתו תפטור הצרה ולזה אשמעינן דאינה פוטרת כיון דגם בלא הערוה נפטרה הוי שלא במקום מצוה, אבל האילונית עצמה ודאי אינה פוטרת צרתה משום דא"א מנפילה זו א"פ, ואפשר דכל מקום דאמרי' אשת אח מנפילה זו א"פ דהוי שלב"מ והיינו דמקום מצוה מקרי רק היכא דהערוה פוטרה ולולא הערוה הי' הא"א ניתר, ואז אמרי' דהערוה פוטרת צרתה, אבל בכ"מ דנרצה

ב) וע"כ נראה דבאמת כ"ז שלא יצא הולד והיא זקוקה ליכא כרת ג"כ, ורק אחר שיצא הולד עוקר הזיקה למפרע, דנתברר דהיא א"א שי"ל בנים. ובודאי דל"ש לומר דהי' זיקה עד הלירה ומעכשיו נפקע הזיקה, כיון די"ל בנים, וכיון דנעקר הזיקה למפרע, ע"כ חייב כרת, אבל בכ"ז ל"ש להקשות דהכרת יפטור, דהרי כ"ז שלא יצא הולד ואיכא זיקה גם הכרת ליכא, וכשם שהולד עצמו אינו פוטר, אף שאח"כ כשיצא לאויר העולם ע"כ דנעקר הזיקה למפרע, בכ"ז כ"ז שלא יצא אסורה להנשא משום דליכא עדיין דבר שיסלק הזיקה, ואף אם יבא אלי' ויאמר דהולד יהי' ב"ק ל"מ, וע"כ גם הכרת א"א לפטור, דהרי כ"ז שלא נולד ואין מה שיסלק הזיקה ליכא כרת, ורק אח"כ כשנולד ועוקר הזיקה למפרע הוא דמתחייב כרת דבעל א"א שלא במקום מצוה דנעקר הזיקה למפרע, אבל כ"ז שלא נולד אין מה שיסלק הזיקה, וניחא ג"כ מ"ט ל"מ

דלהכי לאוין לגרושה ל"ש שלא לקמן זקשות למנה

קה יא גה ה ל ד

לומר דהא"א מפילה זו תפטור הרי יש דבר
 אחר הפוטרה לעשותה באיסור א"א ולא
 הערוה, וע"כ מקרי שלב"מ. ודבר זה עוד
 צריך בירור, ואמנם י"ל בפשוט הא דא"א
 מפילה זו א"פ היינו דליכא למילף מעלי'
 רק היכא שמלבד הא"א של נפילה זו היא
 ערוה. וגם בצ"צ איכא איסור א"א הקודם
 אבל במקום דליכא ערוה רק א"א מפילה זו
 ליכא למילף מעלי', ונדחה עפ"ז מ"ש
 בדורש לציון ליישב הקושיא בהא דפרכינן
 (ד' כ"ד) אימא בכור לייבם פשוט לא מייבם,
 וקשה דא"כ לא משכחת צ"צ, ותירץ דלמ"ד
 נשואין מפילים משכחת צ"צ באח אחד
 שגירש הערוה ונשא אחרת, ולהנ"ל ז"א
 דהוי א"א מפילה זו וא"פ, דהרי הצרה
 נפטרה לא משום ערוה רק משום צרת ערוה
 ועל צרת ערוה ליכא איסור ערוה חדש
 משום לצורו, רק שנפטרה מהזיקה ואיסורא
 שכיב עלה ממילא דהוי באיסור אשת אח
 כמבואר ברש"י (דף ג') [ואף כי מדברי התוס'
 דף ח' ד"ה כי משמע מקושייתם שהקשו דיש
 כרת בצרה כמו בערוה מלצורו, לבד
 מהאשת אח זה רק להס"ד שם אבל
 להמסקנא דצ"ע שלא במקום מצוה שריא
 אין עלה איסור אחר רק הא"א כמבואר
 ברש"י הנ"ל] מש"ה א"פ, וניחא לפ"ז מה
 שמקשים על התוס' (ד' ל') ד"ה נאסרה, דגם
 למ"ד נשואין מפילים כשהותרה הערוה
 קודם הנפילה מותרת ורק הצרה אסורה,
 והרי כיון דהצרה אסורה תפטור הצרה את
 הערוה שהותרה מדין צ"צ, ולהנ"ל ניחא
 דהוי א"א מפילה זו, ולא דמי לכל צ"צ,
 דיש עליהן האשת אח הקודם מפילה
 הראשונה.

(ד) עוד יש להביא ראי' דא"א מפילת זו
 א"פ ממ"ש התוס' (דף י"א) דהיינו
 צרתה מהו, דלר"י בן כיפר היא עצמה ודאי
 פטורה גם מחליצה משום דטומאה כתיב בה
 אך צרתה בעי אי אפי' מתיבמת משום
 מיעוט דהיא תועבה ואין צרתה תועבה,
 וקשה דכיון דהיא פטורה חל עלה א"א
 ותפטור צרתה מפני כרת דא"א, והמיעוט
 דתועבה הוא רק למעט דטומאת מחודג
 בעצמה א"פ, אבל כרת דא"א לפטור. וע"כ
 דא"א מפילה זו א"פ, עוד ראי' ממ"ש
 המפרשים בהא דפריך בדף כ' אם בעלו
 אמאי קנה וקשה דאף דאין עדל"ת משום
 דאפשר דחליצה או מקרא דיבמתי, אבל
 מדוע לא יקנה בדיעבד וכתבו עפ"מ ש
 המשנה למלך דבח"ע דאין עשה דוחה עשה
 חייב ג"כ כרת, וע"כ לא קנה גם בדיעבד
 משום כרת דא"א. ואולם תמהו ע"ז דאין
 אפשר שיהי' בח"ע כרת דא"א דא"כ תפטור
 גם מחליצה משום כרת דא"א אבל אי נימא
 דא"א מפילה זו א"פ א"ש.

(ה) אולם יש להביא ראי' דא"א מפילה
 זו פוטרת ממ"ש התוס' (דף
 ל"ב) ד"ה לא פקע, ואע"ג דלא חייל איסור
 אחות אשה אסורה הצרה לייבומי כיון דלא
 פקע איסור אשת אח כמו אילונית דאוסרת
 צרתה אף דאין בה אלא א"א לחודה, והיינו
 דבזה פליג על ב"ש דב"ש ס"ל דהא"א נפקע
 באמת והיא עצמה אסורה להתייבם מדין
 אחות אשה דחייל כמ"ש התוס' וע"כ א"פ
 צרתה דהוי ערוה לאחר מיתה כמבואר
 ברשב"א שם, ור"ש ס"ל דלא פקע כלל
 איסור א"א דהא"א לא הותר רק לצורך

הזיקה משום ופוטרה דצרת הטעם כלל ועכ" (ו) לר"י פטור משום ח"ל צרה בח על א צר

קיימא", והלא אין נפ"מ מפני מה נאסרה הזרה, דהעיקר הוא דהזרה אסורה כיון שנפטרה בנפילה ראשונה, וממילא הרי היא ערוה דאשת אח בנפילה שניה ופוט"ס, והול"ל בקולר אמרים שכיון דהזרה אסירה משום אש"א ממילא הרי זרה דידיה במקום ערוה קיימא, ומה נלמד דלא זו היא סברא דרב אשי (וכבר נתבאר כל זאת לעיל סימן ב' אות ג' או"ק ג'). ועיי"ש בקוה"ע שכי' דלשון הגמ' לא משמע כן, ועיי"ש מ"כ לפרש בסברא דר"א, וא"כ גם לרב אשי קשיא ל"ל הך סברא מיפול' משום ערוה דאש"א, וביחוד דדעת החוס' ב' א' ד"ה עד בחירון השני דצ"ס לכו"ע צעי קרא, ולא נחלקו ר"י ור"א רק צדינא דעד סוף העולם, אי נלמד ג"כ מקרא או שהוא מסברא, וא"כ והאי דקשה לכו"ע.

ד) והנה יעוין בלשון רש"י במשנה צד"ה כשם וצד"ה ק' צרת צרתה: "כשם שצרת צתו פטורה שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון שנפלה עם צתו ופטורה צתו הימנו והרי היא עליו כאשת אח שיש לו בנים ואסורה לו עולמית, כך צ"ס פטורה זו פוטרת ה, וטעמא דליקף בגמ' מלררר של"ע פוט"ס, ופשטות ומשמעות הדברים היא דמחמת אותו פטור עלמו שפטורה הזרה בנפילה שניה, היינו מחמת היותה אש"א שאסורה עולמית, פוטרת נמי את צרתה. וא"כ מצוואר שאמנם זהו יסוד הפטור של צ"ס. אלא שהקושיא היא ל"ל קרא לזה והא כן ראוי להיות. ונמצא דהקושיא אינה - וכפי הנראה בלשונו של הגרעק"א - דל"ל לפטור מחודש של צ"ס (שיש לעיין בגדרו), מיפול' משום ערות אשת אח מן האב, אלא דל"ל לקרא דהזרה פוטרת מתורת אשת אח והלא הוא מילתא דפשיטא. ורבותינו ז"ל יישבו צוה ישוב יסודי (יעוין בחידושי הגר"ש היימן סי' א'), ובחזו"א אהע"ז סי' ק"ל סק"ט, ובמשנת רבי אהרן להגר"א ק' זוקללה"ה וצד' מו"ר הגר"י זללה"ה, ונדפסו הלום ב"חידושי רבי נחום" צדף ל"ב ע"א אות תקמ"ה, וב"שיעורי רבי נחום" סי' ד'), דאשת אח דזרה אין לה דין ערוה לפטור זרה, והיות והדברים מופיעים בקולר, על כן נעמיד ונברר שרש הדברים בהרחבת ומוקפת הביאור בס"ד.

ב

ישוב רבותינו דא"א דצרה אין לה דין ערוה לפטו"צ

ישוב רבותינו דא"א דצרה אין לה דין ערוה לפטו"צ - ביאור הישוב בהרחב דבר - בפרשת עליה ולצדוד נאמרה תורת ערוה לאסור ולהפקיע יבום - כ"ה גם אי ערוה נופא ל"צ קרא - א"א אינה בכלל העריות כלפי זה גם בגוונא שאינה מותרת - ד' הגר"ח נבי בעה"ת

אח מחמת האח המיבם שנפלה עכשיו ליבום מחמתו והיא הלא פטורה וכוונן דנימא דיש לה פטור צ"ע גם בנפילה שני, וכדנקט בקוה"ע סי' א' אות ב' ואות ד' דיש לה פטור צ"ע גם בנפילה שני יעו"ש, וכן בס' ג' אות ט"ו]. והיינו דזה פשיטא דלא קשיא מידי דהו"ל אשת אח דאחיא ממילא דלא פטרה. והרי זה בגדר בעלת התנאי [היינו אשה שנאסרה ע"מ שלא תנשא לפלוני ונשאה לאחריו של אותו פלוני, ומה בלא בנים, ונפלה לפניו, דאסורה להחייבם, כיון דע"י היבום יתבטל התנאי והרי היא אשה איש למפרע], דמצוואר בחוס' לקמן י' א' ד"ה לעולם דאינה פוט"ס. והלא מוכרח מחוס' שם דחליצה מיהא ליתא צה ופטורה לגמרי, שהרי כתבו שם דלרבי דנפקא מולקתה שפיר פטורה צרת בעה"ת, והרי כ' חוס' ח' ב' ד"ה כל, דכל היכא דאיתרבו לחליצה הוו בכלל ולקחה, וא"כ כיון דפטורה מיבום וחליצה, נמצא דלית צה היתרא דא"א, וא"כ תפטור צרתה מדין א"א. ואמר צוה הגר"ד בשם הגר"ח דכל דאסורה מחמת שאין צה מלוח יבום שיתיר אותה ל"ח ערוה לפטור זרה, ולפיכך אין צוה"ת פוט"ס מתורת אשת אח. וא"כ ה"ה כהא כיון דאיסור אשת אח צה בחולדה מפטורה אין בכחו לפטור הזרה.

ג) והנה לכאורה היה נראה, וכבר עמדו צוה (יעוין בקוה"ע סי' ג' אות י"ד, דכ' דכן רגילים לפרש עיי"ש), דסברת הגרעק"א בפטור צ"ס היינו סברא דרב אשי צדף י"ג ע"א, דקאמר דפטורה דצ"ס סברא היא זרה מ"ט אסירה דבמקום ערוה קיימא צרת זרה נמי במקום ערוה קיימא, והנה האי "צרת זרה נמי במקום ערוה קיימא", בפשוטו לאו אערוה הראשונה קאי אלא אצרה שהיא ערוה, וכדחויין דהרי"ק (ג' א' בדפי הרי"ק) והרא"ש (סי' ח') והרמב"ן (במשנתנו ד"ה פטורות) גרסו בגמ' צדף י"ג "צרה מ"ט אסירה דבמקום ערוה קיימא צ"ס נמי במקום זרה קיימא", והיינו שגם הזרה היא כערוה ולפיכך פטורה צרתה, וה"נ הוא לחוס' אף שגרסו במקום ערוה קיימא מ"מ הכונה היא לצרה שהיא ערוה, וא"כ אפשר לפרש דהיינו שהיא ערוה דאשת אח כיון שנפטרה בנפילה ראשונה. אכן ממה שהגרעק"א לא הביא כל עיקר להא דרב אשי וגוס דצריטצ"א כתב (צדף י"ג שם ד"ה רב אשי) דגם רב יהודה ס"ל סברא דרב אשי ואך דהביא קרא לאסמכתא עיי"ש], חוינן דלא זו היא סברא דרב אשי. וכן מדויק בעצם לישנא דרב אשי דקאמר "סברא היא", דמשמע דהך דינא אי"ס ללומדו מקרא אלא סברא היא, ואם הכונה היא מטעם שהיא ערוה דאש"א, א"כ אי"ס לא לקרא ולא לסברא, דאין כאן שום דין חדש אלא היינו דינא דערוה פוט"ס, וכמו אש"א מאמו ואש"א שלהיב"ע, והיא היא, ומו דאם מטעם אש"א אחי עלה למה ל"י לאקדומי "צרה מ"ט אסירה דבמקום ערוה